

Het belang van UPV voor de totstandkoming van de circulaire economie

Uitgebreide Producentenverantwoordelijkheid voor Afgedankte Elektrische en Elektronische Apparaten (AEEA) bestaat 25 jaar. In navolging van de UPV voor batterijen is de UPV voor AEEA en lampen tot stand gekomen vanuit de noodzaak om de negatieve milieueffecten te minimaliseren. Stichting OPEN vult deze verantwoordelijkheid in namens inmiddels ruim 5700 producenten en importeurs van apparaten, lampen en batterijen. Er zijn belangrijke stappen gezet, er is onder andere een robuuste en landelijk dekkende inzamelinfrastructuur opgezet. We zien dat UPV in de afgelopen jaren is geëvolueerd van een instrument dat gericht was op het voorkomen van negatieve (milieu-)effecten naar een instrument dat bijdraagt aan behoud en terugwinning van kritieke grondstoffen d.m.v. kwalitatief steeds betere recycling. We komen daarmee in een nieuwe fase voor UPV, waarbij het een belangrijk instrument is bij de totstandkoming van een circulaire economie.

UPV ondersteunt totstandkoming circulaire economie

Met de ervaringen die we de afgelopen 25 jaar hebben opgedaan, ziet Stichting OPEN dat UPV een belangrijke rol heeft bij het realiseren van de circulaire ambities, zowel op Europees als op nationaal niveau, om de volgende redenen:

- In de lijn van het Circular Action Plan en de aanbevelingen in het rapport-Draghi m.b.t. het opzetten van een interne markt voor afval en circulariteit, kan UPV op Europees niveau een belangrijke rol vervullen, o.a. bij de creatie van een gelijk speelveld en het bewaken van de buitengrenzen. Europa wil zelfvoorzienend zijn en voor het behoud en terugwinnen van Critical Raw Materials (CRM's) wordt in toenemende mate gekeken naar UPV organisaties. Randvoorwaarde is wel dat UPV geharmoniseerd is in de EU en dat er geen extra nationale 'koppen' op nationale doelstellingen worden gezet.
- Ook op nationaal niveau is UPV nadrukkelijk van meerwaarde bij het realiseren van een circulaire economie. Per productgroep zijn producenten verantwoordelijk voor (de kosten van) het inzamelen en recyclen van gebruikte producten. Financieel gezien is UPV een gesloten systeem. Gezien de circulaire ambities uit het Nationaal Programma Circulaire Economie is het volgende in ieder geval van belang:
 - Een gedragen doelstelling die circulariteit stimuleert. Voor de UPV AEEA is dat op dit moment niet het geval, integendeel.
 - Centrale regie gericht op de samenwerking in de keten en het inzamelingsproces.
 - Uniformeren van de inzameling/duidelijke kaders voor inzameling op gemeentelijk niveau, waarbij inzameling ook wordt opengesteld voor bedrijfsmatig afval (naast huishoudelijk afval).
- In vervolg op het bovenstaande dient UPV te worden geconcretiseerd in een Algemeen Verbindend Verklaring (AVV). Belangrijkste redenen hiervoor zijn:
 - De overheid heeft te maken met één 'loket' (normadressaat), in plaats van met grote aantallen individuele producenten en importeurs. In het geval van UPV AEEA gaat het dan om een kleine 5.000 producenten en importeurs. In het geval van batterijen komen er dan nog zo'n 2.000 bij.
 - Omgekeerd heeft de sector één aanspreekpunt dat de regie heeft over het integrale inzamelproces. Dit is efficiënt en duidelijk. De regisseur (normadressaat) bevordert marktwerking door de beste dienstverlening te garanderen via het

- uitzetten van tenders en voorkomt tegelijkertijd een race to the bottom waarbij aanbieders gaan onderbieden ten koste van kwaliteit.
- Een AVV bewerkstelligt een level playing field en gelijke bijdragen van producenten.

Rol producenten en overheid

Producentenverantwoordelijkheid voor AEEA, lampen en batterijen draagt bij aan een circulaire economie op een aantal manieren:

- Hoogwaardige terugwinning van grondstoffen.
- Beoordeling van afgedankte apparaten ten behoeve van hergebruik ('preparation for reuse').
- Stimuleren en faciliteren van langer gebruik, ook na de garantieperiode.

Overigens ligt er ook een rol voor de overheid bij de bevordering van circulariteit. De overheid (Rijk, Provincies en gemeenten) heeft ook een voorbeeldfunctie bij het langer in de markt houden van apparaten en kan die invullen door in het inkoopbeleid uniform een langere levensduur in te bouwen; of het nu gaat om mobiele telefoons of zonnepanelen. Daarnaast zou de overheid ook moeten vallen onder de CSRD verplichting.

Financiering van maatschappelijke ambities

UPV wordt steeds belangrijker voor de invulling van maatschappelijke, circulaire, ambities. Dat vraagt om een visie op de financiering daarvan, waarbij niet uitsluitend de kosten bij de producenten worden neergelegd, maar dat ook breder wordt gekeken. In dat verband is het onderzoek van Dr. J. Jonker naar een circulariteitsbijdrage voor elektrische apparaten interessant om verder te verkennen.

Stichting OPEN, december 2024